

CZ-10-265

Výtisk č. 4

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA

**o odborném zjišťování příčin letecké nehody
kluzáku ASW 15 B
v místě Rozstání
1. 7. 2010**

Praha
srpen 2010

Závěrečná zpráva, zjištění a závěry v ní uvedené, týkající se leteckých nehod a incidentů, eventuálně systémových nedostatků ohrožujících provozní bezpečnost, mají pouze informativní charakter a nemohou být použity jinak než jako doporučení pro realizaci opatření, která by zabránila vzniku dalších leteckých nehod a incidentů s obdobnými příčinami. Zhotovitel Závěrečné zprávy výslovně prohlašuje, že Závěrečná zpráva nemůže být použita pro stanovení viny či odpovědnosti v souvislosti s určením příčin letecké nehody či incidentu a nemůže být použita ani pro uplatnění nároků v případě vzniku pojistné události.

Vysvětlení použitých zkratk

AFIS	Letištní letová informační služba
AMSL	Nad střední hladinou moře
°C	Teplota ve stupních Celsia
CU	Cumulus
E	Východní zeměpisná délka
ft	Stopa (měrová jednotka - 0,3048 m)
GLD	Kluzák
GNSS	Globální navigační satelitní systém
h	Hodina
kg	Kilogram (jednotka hmotnosti)
km	Kilometr
kt	Uzel (jednotka rychlosti - 1,852 km h ⁻¹)
LKHD	Veřejné vnitrostátní letiště Hodkovice
m	Metr
METAR	Pravidelná letištní zpráva
min	Minuta
MHz	Megahertz
N	Severní zeměpisná šířka
NIL	Žádný
NW	Severozápad
QNH	Atmosférický tlak (redukovaný na střední hladinu moře podle podmínek standardní atmosféry, používaný pro nastavení tlakové stupnice výškoměru k zobrazení nadmořské výšky)
RWY	Dráha
SE	Jihovýchod
SCT	Polojasno
UTC	Světový koordinovaný čas
ÚZPLN	Ústav pro odborné zjišťování příčin leteckých nehod
VOP	Vodorovné ocasní plochy
VRB	Proměnlivý

A) Úvod

Majitel: Aeroklub Hodkovice, o.s.
Výrobce a model letadla: Alexander Schleicher GmbH, ASW 15 B
Poznávací značka: OK-6869
Místo: Rozstání, 8,8 km SE LKHD
Datum a čas: 1. 7. 2010 15:06 (všechny časy jsou UTC)

B) Informační přehled

Dne 1. 7. 2010 ÚZPLN obdržel od Policie ČR oznámení letecké nehody kluzáku ASW 15 B v prostoru obce Rozstání. Pilotka prováděla let po trojúhelníkové trati. V průběhu letu došlo ke zhoršení podmínek pro vznik konvekce. Protože nenalezla stoupavé proudy a nemohla získat dostatečnou výšku k doletu na LKHD, rozhodla se pro přistání do terénu. Po výběru plochy u obce Rozstání klesala přes stromy na okraji zvolené plochy a vysunula brzdicí klapky. Pak si uvědomila, že nevysunula podvozkové kolo a dodatečně jej vysouvala. Kluzák se nízko nad zemí naklonil a vybočil až do bezprostřední blízkosti stromů na levém okraji plochy. Koncem levé poloviny křídla zachytil o větve stromu, dostal se do rotace vlevo a narazil do kmenů stromů a kovového sloupku oplocení. Pilotka utrpěla vážné zranění. Kluzák byl nárazem rozsáhle poškozen.

Leteckou nehodu ohlásil svědek Policii ČR. Na místo letecké nehody se téhož dne dostavili inspektoři ÚZPLN a shromáždili informace pro odborné zjišťování příčin.

Příčinu události zjišťovala komise ÚZPLN ve složení:

Předseda komise: Ing. Stanislav Suchý
Členové komise: Ing. Lubomír Stříhávka

Závěrečnou zprávu vydal:

ÚSTAV PRO ODBORNÉ ZJIŠŤOVÁNÍ PŘÍČIN LETECKÝCH NEHOD

Beranových 130
199 01 PRAHA 99

dne. 16. srpna 2010

C) Hlavní část zprávy obsahuje:

- 1) Faktické informace
- 2) Rozbory
- 3) Závěry
- 4) Bezpečnostní doporučení
- 5) Přílohy

1 Faktické informace

1.1 Průběh letu

Pilotka o skutečnostech, které předcházely rozhodnutí přistát do terénu a samotnému přistání, uvedla následující informace.

Dne 1. 7. 2010, v 11:24, provedla z LKHD let v aerovleku, k nácviku přistání do omezeného prostoru, v trvání asi 7 min, s přistáním na LKHD.

V 11:57 potom znovu provedla vzlet v aerovleku z LKHD k předem deklarovanému letu po trojúhelníkové trati Jablonné v Podještědí – Osečná – Kozákov o celkové délce 103 km. Po vypnutí probíhal první oblet trojúhelníku bez problémů, ale při druhém obletu, v době asi 14:50, byly na trati k Jablonnému v Podještědí, v prostoru západně od Ještědského hřebene, nepříznivé podmínky pro vznik konvekce. Pilotka nenalezla stoupavé proudy, vyhodnotila, že nemá dostatečnou výšku, aby dolétla na LKHD a rozhodla se pro přistání do terénu. V prostoru u obcí Světlá pod Ještědem – Rozstání hledala vhodnou plochu a pak se definitivně rozhodla přistát na louku, která svým charakterem byla vhodná pro přistání do terénu, obrázek č. 1. Klesavými zatáčkami sklesala tak, že provedla pravou zatáčkou na finále, s rezervou výšky nad stromy na okraji louky, po obou stranách lemované stromy a hustými křovinami. Přistávala proti jen mírně stoupajícímu svahu. Když přelétla nad stromy, vysunula brzdicí klapky a současně si uvědomila, že zapoměla vysunout podvozkové kolo. Během sestupu proto přesunula páku podvozku na „vysunuto“. Současně s vyrovnáním zaregistrovala, že se dostala pod úroveň korun stromů a kluzák náhle v náklonu vybočil ze směru. Pak následoval náraz do stromů.

Náhodný svědek uviděl kluzák, jak v klesavé zatáčce od golfového hřiště zatáčet vpravo k louce a pak, nakloněný na levé křídlo, zmizel pod úroveň linie korun stromů na jejím okraji. Vzápětí se ozvala rána. Svědek proto běžel směrem k místu, kde zmizel kluzák za stromy. Spolu s další osobou našli havarovaný kluzák, poskytli první pomoc pilotce a ohlásili událost Policii ČR. Na místo se dostavila hlídka Policie ČR z Českého Dubu.

Obr. 1 Místo letecké nehody kluzáku OK-6869

1.2 Zranění osob

Zranění	Posádka	Cestující	Ostatní osoby (obyvatelstvo apod.)
Smrtelné	0	0	0
Těžké	1	0	0
Lehké/bez zranění	0/0	0	0

1.3 Poškození letadla

Kluzák byl nárazem do stromů a do země rozsáhle poškozen. Došlo k destrukci přední části trupu a zlomení trupu za odtokovou hranou křídla a destrukci zavěšení podvozkového kola. Obě poloviny křídla byly nárazem do kmenů stromů poškozeny. Poškozený kluzák je na obrázku 2 a na fotografiích v příloze 1.

Obr. 2 Havarovaný kluzák OK-6869

1.4 Ostatní škody

Na místě nárazu kluzáku a při následné manipulaci s ním vznikla jen malá škoda na oplocení zahrady.

1.5 Informace o osobách

1.5.1 Pilotka

Osobní údaje:

- žena, věk 62 let,
- držitelka platného průkazu pilota kluzáků,
- kvalifikace GLD,
- osvědčení zdravotní způsobilosti 2. třídy platné.

Letecké zkušenosti:

Celková doba letu podle zápisníku letů do 1. 7. 2010:

- na všech typech kluzáků: 726 h 54 min
- samostatně: 659 h 03 min
- za posledních 90 dní: 12 h 27 min

V roce 2010 létala na kluzácích typu L 13 a VSO 10. Kritický let byl v pořadí druhým na kluzáku ASW 15 B dne 1. 7. 2010. V minulosti na tomto typu kluzáku letěla naposledy dne 19. 8. 2009.

1.6 Informace o letadle

1.6.1 Všeobecné informace

Typ:	ASW 15 B
Poznávací značka:	OK-6869
Výrobce:	Alexander Schleicher
Rok výroby:	1975
Výrobní číslo:	15436
Osvědčení kontroly letové způsobilosti:	platné do 14. 4. 2011
Potvrzení o údržbě a uvolnění do provozu:	platné
Celkový nálet hodin do 1. 7. 2010:	2543 h 08 min
Pojištění odpovědnosti za škodu:	platné

Letadlo ASW 15 B je výkonný jednomístný kluzák třídy Club. Trup tvoří skořepina z laminátového sendviče s výplní pěnovým polystyrénem. Kryt pilotního prostoru je snímatelný a v nouzi je odhoditelný. Na levé straně kabiny je páka ovládání zatahovacího podvozku a pod ní páka ovládání brzdících klapek a vyvážení VOP. Křídlo má v půdorysu tvar dvojitého lichoběžníku. Hlavním konstrukčním materiálem křídel je laminátový sendvič s balsovou výplní. Kovové brzdící klapky jsou umístěny za hlavním nosníkem na horní i spodní straně křídla. VOP je plovoucí.

1.7 Meteorologická situace

Podle zprávy Letecké meteorologické služby Českého hydrometeorologického ústavu zasahovala do České republiky od východu nevýrazná oblast vyššího tlaku vzduchu. Podle odborného odhadu byla meteorologická situace v místě letecké nehody následující:

Přízemní vítr:	280°-320° / 5 – 7 kt
Výškový vítr:	2000 ft VRB / 5 kt, 5000 ft VRB / 8 kt
Stav počasí:	skoro jasno, beze srážek
Dohlednost:	nad 10 km
Oblačnost:	SCT CU, spodní základna 5500 ft
Turbulence:	NIL
Teplota:	2000 ft / + 21°C, 5000 ft / +14°C

Výpis ze zpráv METAR ze stanice Liberec:

Čas	Směr větru/ Rychlost větru	Dohlednost	Stav počasí/ Jevy v poslední hodině	Oblačnost/ Výška základny oblačnosti	Teplota
12:00	280° 7 kt	10 km		SCT> 5 000 ft	25°C
13:00	300° 6 kt	10 km		SCT> 5 000 ft	28°C
14:00	310° 5 kt	10 km		SCT> 5 000 ft	28°C
15:00	VRB 5 kt	10 km		SCT> 5 000 ft	27°C

Pilotka uvedla, že na trati letu směrem k otočnému bodu Jablonné pod Ještědem došlo ke zhoršení podmínek pro vznik konvekce.

V provozní dokumentaci AFIS LKHD je při zahájení provozu v 09:10 zapsáno počasí:

Stav počasí:	3/8 CU, VRB do 2 m.s ⁻¹
Dohlednost:	nad 10 km
QNH:	1018 hPa

1.8 Radionavigační a vizuální prostředky

NIL

1.9 Spojovací služba

Pilotka byla na spojení na příslušném kmitočtu AFIS na letišti LKHD.

1.10 Informace o letišti

Letiště LKHD je veřejné vnitrostátní letiště. Pro provoz letounů a kluzáků se používá travnatá RWY 01/19 o rozměrech 1000 x 100 m. Nadmořská výška letiště je 1480 ft / 451 m.

Plocha pro přistání do terénu se nacházela v katastru obce Rozstání u Světlé pod Ještědem, ve vzdálenosti 9 km NW LKHD, na louce v mírném svahu o celkové délce 300 m. Šířka plochy byla 54 m, nadmořská výška středu plochy je 470 m n. m. Louka byla posekaná, povrch byl suchý.

1.11 Letové zapisovače a ostatní záznamové prostředky

Na palubě kluzáku byl letový zapisovač GNSS. Vzhledem k vadnému kabelu připojení bylo možné využít k rozboru letu pouze záznam barometrické výšky a vertikální rychlosti. Záznam je v příloze č. 2. V době od 14:53 do 15:06 kluzák stále klesal.

1.12 Popis místa nehody a trosek

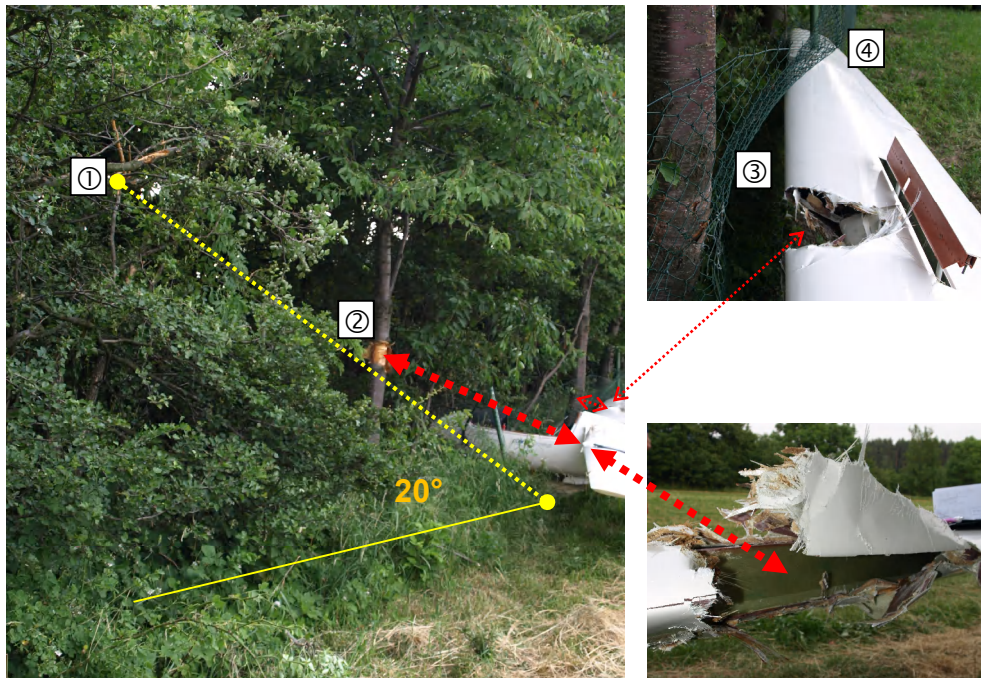
Poškozený kluzák se nacházel ve vzdálenosti 116 m od okraje plochy, pootočený přídíl o 90° vlevo od směru podélné osy 358° plochy. Kluzák s velkou pravděpodobností nejprve narazil ve výšce 2,5 m nad úrovní země do větví ① stromu na levém okraji plochy. Poté narazil náběžnou hranou levé poloviny křídla, 1,4 m nad zemí, do kmene stromu ② vzdáleného od místa prvního nárazu do větví 5 m. Přídíl kluzák narazil do vzpěry rohového sloupku oplocení, kmenů křovin a spodní částí do země. Náběžná hrana pravé poloviny křídla narazila do kmene dalšího stromu ③ a kovového sloupku oplocení ④.

Přídíl trupu vlevo pod pilotní kabinou byla prasklá a deformovaná nárazem. Dále byl trup prasklý na pravé straně za kabinou a zlomený za odtokovou hranou křídla. Překryt kabiny byl rozbitý. Podvozkové kolo bylo ve vysunuté poloze, jeho závěs byl nárazem vylomený v místě ukotvení.

Soustava řízení byla celistvá, prvky byly zajištěny předepsaným způsobem. Páka ovládání brzdících klapek byla blízce poloze na „vysunuto“ a klapky byly na horní i spodní straně křídla vysunuté. Vyvážení bylo v poloze „těžký na hlavu“, páka vysunutí

podvozku byla na „vysunuto“. Palubní deska byla vylomena z uchycení, ale přístrojové vybavení bylo zachováno. Výškoměr nastavený na tlak 970 mm ukazoval výšku 85 m. Ostatní přístroje ukazovaly nulové hodnoty.

Zeměpisné souřadnice místa nárazu byly $50^{\circ}42'25,1''N$ a $014^{\circ}58'35,9''E$.

Obr. 4 Místo nárazu letadla

Havarovaný kluzák byl prohlédnut na místě letecké nehody a pak přemístěn do prostoru na letišti LKHD. Fotodokumentace havarovaného kluzáku je v příloze č. 1.

1.13 Lékařské a patologické nálezy

Pilotka utrpěla těžké zranění. Po stabilizaci stavu byla transportována na traumatologické oddělení nemocnice v Liberci.

1.14 Požár

NIL

1.15 Pátrání a záchrana

NIL

1.16 Testy a výzkum

NIL

1.17 Informace o provozních organizacích

Provozovatelem bylo občanské sdružení Aeroklub Hodkovice nad Mohelkou. Letový provoz dne 1. 7. 2010 byl na LKHD zahájen v 09:10, v používání byla RWY 01. Vzlety kluzáků probíhaly aerovlekem letounem Z 226.

1.18 Doplnkové informace

NIL

1.19 Způsoby odborného zjišťování příčin

Při odborném zjišťování příčin letecké nehody bylo postupováno v souladu s předpisem L13.

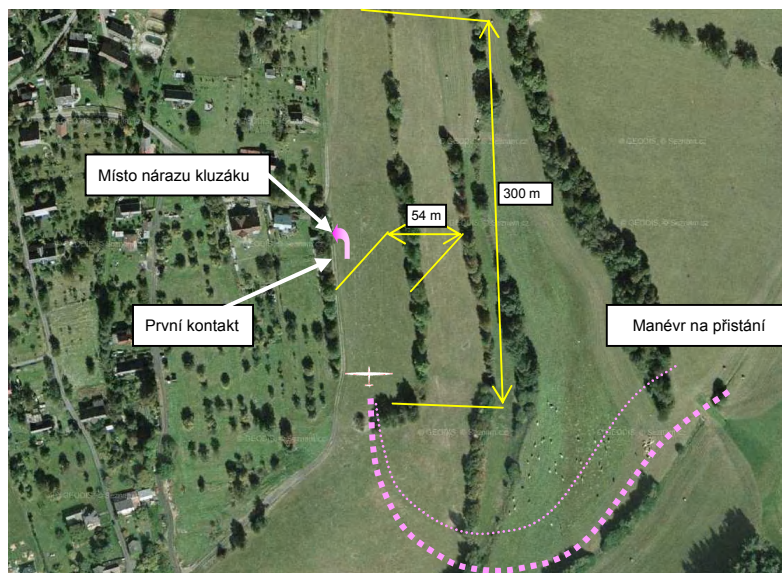
2 Rozbory

2.1 Stav letadla

Při prohlídce poškozeného kluzáku nebyly nalezeny žádné zjevné známky poruchy řízení vzniklé před leteckou nehodou.

2.2 Postup pilotky

Pilotka byla způsobilá letu. Při zhoršení podmínek pro vznik konvekce se nacházela v poloze, ze které nemohla doklouzat až na LKHD. Správně se rozhodla pro přistání do terénu a plochu k přistání, vzhledem k charakteru okolního terénu, zvolila vhodně.

Obr. 4 Schéma místa přistání do terénu

Pilotka sice přeletěla okraj plochy se vzrostlými stromy, obrázek č. 4, ale tím, že neprovedla včas a správně úkony před přistáním se v konečné fázi rozptýlila a již nedokázala reagovat na vybočení kluzáku v blízkosti překážky a zabránit zachycení levé poloviny křídla o větve v koruně stromu na levém okraji plochy.

Šířka plochy umožňovala přistání kluzáku o rozpětí 15 m s dostatečným rozstupem od překážek na obou stranách louky. Vzhledem k malé rychlosti přízemního větru v místě přistání s velkou pravděpodobností nebyly podmínky pro vznik závětrí nebo významné turbulence za linií stromů na okraji plochy.

3 Závěry

3.1 Komise dospěla k následujícím závěrům:

- pilotka byla způsobilá letu a měla dostatečné zkušenosti na kluzácích,
- kluzák byl způsobilý letu,
- ze záznamu letového zapisovače vyplývá trvalé klesání po dobu 12 min před přistáním do terénu, ostatní parametry trasy letu z něj nebylo možné zjistit,
- pilotka v průběhu sestupu poté, kdy přeletěla nad stromy a vysunula brzdicí klapky, zjistila svoje opomenutí při provedení úkonů před přistáním a zaměřila pozornost na vysunutí podvozkového kola,
- vybočení a náklon kluzáku nestačila opravit a nedokázala již zabránit nárazu okraje křídla do koruny stromu a následnému nárazu do kmene stromu,
- kluzák byl významně poškozen působením sil při nárazu do stromů, sloupků oplocení a do země.

3.2 Příčiny

Příčinou byla snaha napravit opomenutí v provádění důležitých úkonů před přistáním a v důsledku toho snížení koncentrace pozornosti potřebné k zabránění nárazu kluzáku do větví stromu.

4 Bezpečnostní doporučení

Se zřetelem k okolnostem letecké nehody Ústav bezpečnostní doporučení nevydává.

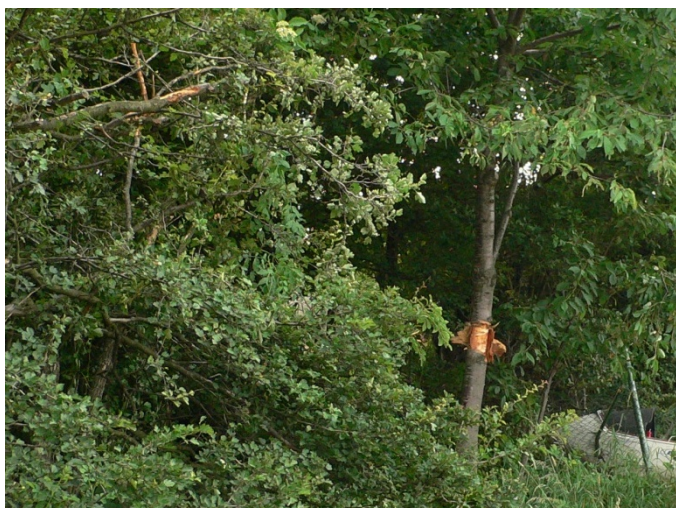
5 Přílohy

1. Fotodokumentace z místa LN
2. Záznam - barogram letu

FOTODOKUMENTACE

Celkový pohled na místo nárazu kluzáku a stopy po nárazu na stromech

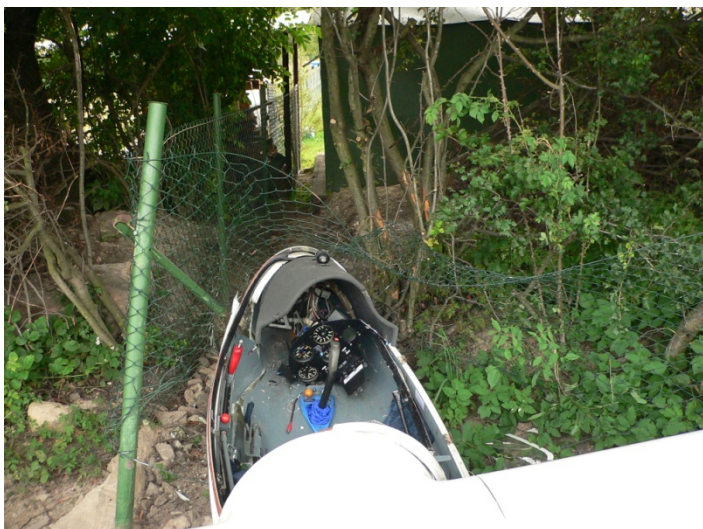

Stopy po nárazu levé poloviny křídla

1

Destrukce pravé strany trupu za pilotní kabinou

Místo nárazu pilotní kabiny

Palubní deska

Stav pilotní kabiny

Poloha páky vysunutí podvozku, brzdících klapek a vyvážení

Destrukce spodní části příďe

Destrukce závěsu podvozku

Destrukce náběžné hrany nárazem levé poloviny křídla do kmene stromu

Destrukce náběžné hrany nárazem pravé poloviny křídla do kmene stromu a sloupku plotu

Rozbitý překryt pilotní kabiny - část

Stav spodní strany levé poloviny křídla

Zlomení trupu za odtokovou hranou křídla

Napojení táhel příčného řízení

Záznam – barogram letu

071LCQ01.IGC

Barogram

Datum: 1. červenec 2010

Pilot: _____

Větroň: ASW-15

